

OVER DE WAARDE VAN DE BRYOLOGIE BIJ HET ONDERZOEK VAN
SUBFOSSIELE VEENLAGEN

door Wim Meijer, Hugo de Vries
Lab. Amsterdam

=====

Naar aanleiding van de recente publicatie van F. Stockmans, C. Van Den Berghen en R. van Hoorne (1948) zou ik enkele opmerkingen willen maken over de toepassing van de mossenken- nis bij het veenonderzoek in ons land.

Genoemde publicatie is een mooi voorbeeld hoe samenwerking tussen palynologen met een bryoloog ertoe kan bijdragen dat het beeld dat men bij het onderzoek van subfossielveen krijgt veel meer relief krijgt dan wanneer men zich alléén maar tevreden stelt met opstelling van boom- en kruiden pollen- diagrammen en met stratigrafisch onderzoek dat niet verder gaat dan gebruik te maken van vage termen als oud- of jong mosveen Sphagnumveen, Hypnaceëenveen.

De oecologie, de sociologie en de tegenwoordige verspreiding van de mossen hebben ons geleerd dat ze zeer goed bruikbaar zijn om bepaalde milieu's en klimaatstypen te karakteriseren. De plantenmassa's die venen opbouwen bestaan voor het grootste deel uit mossen; al naar gelang die venen een mineraal- rijk type of een mineraalarm vertegenwoordigen, zijn ze uit andere soorten opgebouwd.

Phragmites en Carexverlandingen zijn meestal rijk aan soor- ten als Calliergonella cuspidata, Calliergon giganteum en -cordifolium, Chiloscyphus polyanthus, Marchantia aquatica e.d. Overgangsvenen vertonen Scorpidium, en entraphente Sphagna: S. squarrosum, -plumulosum, en -contortum, Aulacomnium palustre, hoogvenen, Sphagnum magellanicum, S. cuspidatum, Polytrichum strictum en vele andere soorten. (Osvald, 1949).

In sterk atlantisch klimaat b.v. in Ierland en Schotland, vinden we de typisch atlantische Campylopus atrovirens (zie Herzog 1926, verspreidingskaartje p. 248) en het veenmos Sphagnum imbricatum.

Subarctische venen vertonen soorten als Helodium lanatum, Paludella squarrosa, Tomenthypnum nitens, Cinclidium stygium, Meesia longiseta en Calliergon trifarium.

Meer continentale venen in Noord-Europa vertonen vaak domi- nantie van Sphagnum fuscum en zo kunnen we doorgaan.

Aangezien nu van al dergelijke soorten in subfossielveen de resten zijn terug te vinden en wel in dergelijke toestand dat elke getrainde bryoloog ze op soortnaam kan brengen (zie Gams 1932 en Godwin en Richards 1946) is het dus duidelijk dat medewerking van bryologen aan dit veenonderzoek van grote waarde kan zijn voor de kennis van de vegetatiegeschiedenis in Nederland.

Ook de in verse toestand als uiterst moeilijk te determineren beschouwde veenmossen (*Sphagna*) zijn voor iemand die over ervaring in het *Sphagna* determineren beschikt op de vorm van de stam- en takblaadjes en de celvormen en structuren te onderscheiden. Terwijl een veenonderzoeker-palynoloog vaak met allerlei mosblaadjes en takjes in z'n veenmonsters geen raad zal weten, zal iemand, die reeds veel recent materiaal op naam bracht, in vele gevallen ook van subfossiele fragmenten reeds de soorten weten te determineren. In de bryologische werkgroep ervoeren we dat, toen J. Landwehr bij graafwerk bij Amstelveen uit het veen soorten als *Camptothecium nitens*, *Helodium lanatum*, *Calliergon giganteum* en *Sphagnum imbricatum* te voorschijn toverde.

Onlangs liet hij ons nog een subfossiel polletje van *Paludella* zien, vrijwel in dezelfde toestand als 300 jaar in een herbarium! (Landwehr 1949).

De Belgen laten nu zien dat ze zich ook reeds op deze bryologische veenonderzoekspaden begeven. Van Madame Jovet Ast, een Franse bryologe, hoorde ik, dat men in het Lab. de Cryptogamie te Parijs ook het voorkomen van *Sphagnum imbricatum* en andere mossen in Noord-Frankrijk heeft vastgesteld. Wij in Holland moeten niet talmen met in deze richting verder te gaan. Leden van de werkgroep zullen zeker bereid zijn om mensen van de bodemkartering en palynologische studenten hulp te verlenen bij het determineren van subfossiele mosten. Vooral waar het graafwerk in veengrond betreft onderzoek dus van blootgelegde profielen zijn veelbelovende uitkomsten te verwachten.

SUMMARY. On bryological research correlated with polynological and stratigraphic investigations of peat moors.

Recent bryological investigations of subfossil peat in the Western part of Holland by J. Landwehr reveals that a better coöperation between polynological workers and bryologists can give a much better picture of the vegetation history than pollendiagrams only. Examples from literature are given.

Litteratuur

- Gams. H. (1932) quaternary Distribution, in Verdoorn's Manual of Bryology.
- Godwin H. and Richards P.W. (1946) Note on the occurrence of *Meesia triquetra* (Hook and Tayl) Aongst, in post-glacial peat in Somerset (England) Rev.bryol. XV, fasc. 3-4.
- Herzog T. (1926) Geografie der Moose.
- Landwehr J. (1949) Bladzijden uit een oud-boek. *Natura* p.182.
- Osvald H. (1949). Notes on the Vegetation of British and Irish Mosses. *Acta Phytogeogr.Suecica* 26. 62 pag.
- Stockmans F, Van Den Berghen C. en van Hoorne R. (1948) Het veenonderzoek in de streek van Lampernisse Pervijze. (Belgie). *Natuurw.Tijdschr.* 31.p. 154-160.

VERSLAGEN en MEDEDELINGEN

Verslag van de vergadering te Haerst op 24.9.1949

Na de opening werd een brief inzake eventuele bezoeken van de biologische stations i.o. op Terschelling en Schouwen aan de orde gesteld. Het idee om met de groep een zomerkampje te houden, vond instemming. Het Bestuur zal dit nader overwegen.

Als volgende punt werd de positie van *Buxbaumia* naast *Natura* besproken. De hoofdinhoud van ons blad blijft bestaan uit de excursieverslagen. Wel werden enkele technische verbeteringen voorgesteld. Verzocht wordt de artikelen voorzover ook maar enigszins mogelijk zal zijn in schrijfmachineschrift in te leveren.

Het denkbeeld lichenen in het arbeidsveld van *Buxbaumia* te betrekken vond geen instemming, uitgezonderd als onderdeel van bryocoenologie en floristiek.

De circulatie van het rondzendpakket werd besproken. Een nieuw pakket zal rondgestuurd worden langs 6 personen die zich daartoe opgaven. (is inmiddels nog niet weg - Red.).